

Waardevol Tiel

WERKGROEP VOOR CULTUURHISTORIE EN LEEFOMGEVING
UITGAVE FEBRUARI 2022 NO. 2

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van:
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
Nancy Hageman
Simon Vestdijkstraat 19
4003 DX Tiel
[miss_nancyhageman@
hotmail.com](mailto:miss_nancyhageman@hotmail.com)
0655121210

Penningmeester:
Ronald van Lith
Meidoornstraat 12
4001 ZE Tiel
rhvanlith@gmail.com
contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leef-
omg. te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Eierland

In ons maandblad van oktober vorig jaar, deed Peter Schipper verslag van een overleg van Waardevol Tiel met wethouder Groen, tegen wie hij had geklaagd over de hekkenposten van het

Eierland. Die waren uit de grond getild en lagen voor oud vuil in de berm van het Mirabellepad. Deze gemetselde posten bevonden zich ooit aan een lange uitweg, die vanaf de Oude Tielseweg naar een boerderij op het landbouwgebied genaamd het Eierland voerde. De Oude Tielseweg is grotendeels verdwenen en op de uitweg ligt nu met Mirabellepad. De boerderij staat er nog wel, aan het eind van dat pad, maar in gemoderniseerde vorm en in gebruik als woning. Het landbouwgebied, destijds geroemd om de uitstekende teeltaarde, is echter volledig opgeslokt door de woningbouw van Passewaay. Een gemiste kans is daarbij dat de eeuwen oude naam van het gebied niet op een of andere manier terug is gekomen in de nieuwbouwwijk. Men had bijvoorbeeld het winkelgebiedje, waar ooit zo'n beetje het middelpunt van het Eierland lag, kunnen sieren met de naam Eierlandplein. Zou dat misschien toch nog kunnen? Maar met de hekkenposten is het weer goed gekomen, kon Peter kort geleden melden. De posten zijn weer opgemetseld en de oorspronkelijke naamplaque van het Eierland is weer aangebracht. “Een sieraad en een stukje levend verleden voor de nieuwbouwwijk”, aldus Peter.

Ton

Voorjaarsreeks Tielologie 2022

In een samenwerkingsverband van de Bibliotheek Rivierenland met de Oudheidkamer van Tiel en Omstreken, wordt er weer een cursus Tielologie georganiseerd, waaraan ook verschillende leden van Waardevol Tiel gaan bijdragen. Het wordt deze keer een voorjaarscursus, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de coronarestrikties dan geen problemen zullen opwerpen. De cursus zal bestaan uit een vijftal lezingen, een stadswandeling en een fietstocht. Volgens Renate Olthof, van Bibliotheek Rivierenland, zal de lezingensyclus, indien gewenst, ook on line te volgen zijn.

De cursus start op 23 maart met een uiteenzetting over het ontstaan van de Tielerwaard door John Mulder.

Op 30 maart gaat Emile Smit de betekenis van Tiel als Hanze- en handelsstad toelichten.

Peter Schipper vertelt op 6 april over oud Tiel en haar monumenten.

Vervolgens is het op 13 april de beurt aan leden van de werkgroep BATO om te vertellen over het onderwerp Archeologie en de belangrijke en belangwekkende opgravingen die de laatste jaren in en rond Tiel hebben plaatsgevonden.

Wim Veerman neemt op 20 april de Tielse geschiedenis van de laatste anderhalve eeuw met de cursisten door.

Dan gaan op 23 april Ton Schiltmans en Jan van Doesburg een stadswandeling houden, waarbij zij uitleggen hoe Tiel als stad aan de Linge is ontstaan.

Tenslotte vindt op 30 april, onder leiding van Peter Schipper, de fietstocht plaats in Tiel en omliggende dorpen, waarbij tevens een bezoek aan de opslagplaats van BATO wordt gebracht.

De lezingen vangen om 20:00 uur aan en duren gemiddeld tot ongeveer 21:30 uur. De start van zowel de stadswandeling als de fietstocht is om 14.00 uur, vanaf het John van Burenplein.

Najaarsreeks 2021

Voor de najaarsreeks van afgelopen jaar was de interesse groot, maar deze kon wegens de pandemie niet geheel voltooid worden. Zowel de wandeling als de fietstocht moest geannuleerd worden. Niettemin heeft Renate veel complimenten mogen ontvangen over de mede on line gevolgde lezingen.

Het is de bedoeling dat voor de deelnemers van de najaarsreeks de wandel- en fietstocht alsnog plaats gaat vinden. Renate heeft alle deelnemers gemaïld en vrijwel iedereen, zo'n veertig mensen, heeft zich voor het buitengebeuren aangemeld. Om de groep niet al te groot te maken is er een verdeling gemaakt van steeds twee maal twintig personen. Zo zal er op zaterdag 26 maart zowel om 10:00 uur als om 14:00 uur een stadswandeling gehouden worden. De fietstochten vinden plaats op zaterdag 2 april om 14:00 uur en zaterdag 9 april om 14:00 uur, beide met tevens een bezoek aan BATO. Gestart wordt steeds vanaf het John van Burenplein aan de ach-

terkant van Zinder. De deelnemers krijgen twee weken tevoren nog een herinnering gemaïld van Renate.

Zoutkeet

Lange tijd hebben er donkere wolken gehangen boven de tegen de oorspronkelijke stadswal gebouwde oude Zoutkeet aan het Zoutkeetstraatje. Er waren vergevorderde plannen om het bouwwerk af te breken en te vervangen door nieuwbouw. Op zich zag dat plan er misschien niet onaardig uit, maar zeg nu zelf: wat is de Zoutkeetstraat zonder Zoutkeet? Maar vooral het historisch aanzien van het gebouw was enige jaren terug voor Waardevol Tiel reden de gemeente te vragen of de Zoutkeet de status van een gemeentelijk monument kon krijgen. Een verzoek dat het toen niet haalde.

Via de Oudheidkamer kwam ik in contact met een bouwkundig adviesbureau voor monumenten. Dit bureau had opdracht van de gemeente Tiel een bouwkundig-historisch rapport over de Zoutkeet te maken en vroeg de Oudheidkamer om gegevens. Men kwam dus bij mij terecht. Ik heb toen opgeschreven wat ik van de Zoutkeet weet.

Uit dit contact met het bureau bleek mij dat de gemeente Tiel nu streeft naar een meer beschermde status van de oude Zoutkeet. Het bureau deelde mij nog mede, dat er oude, bijzondere spanten in het gebouw zijn aangetroffen.

De gemeente zelf heeft ons over dit nieuwe inzicht nog niets verteld, maar er gloort toch een mooi en hoopvol perspectief, zo aan het begin van het nieuwe jaar.

Van de Zoutkeet is bekend dat deze in ieder geval al in 1652 bestond als een zogenaamde ‘klosbaan’, waarop men het klosspel kon spelen. Bij dit klossen, ook bekend als beugelen, was het de bedoeling met een lange houten lepel een klos of schijf door poortjes te slaan. In het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem is nog zo’n baan te zien.

Volgens eerder archiefonderzoek van wijlen Huub van Heiningen, hoorde de klosbaan bij een herberg die stond op het Plein. Beide werden in 1759 gekocht door het ‘Schippers of Coornkopers Gilde’ om er hun gildehuis van te maken. Maar tijdens de troebelen tussen Prinsgezinden en Patriotten, in de jaren ’80 van de 18e eeuw, werden de tegenstellingen binnen de Tielse bevolking en tussen de schippers onderling zo groot, dat het stadsbestuur het Gildehuis liet sluiten. Huis en klosbaan kwamen toen in particuliere handen, tot de klosbaan in 1817 werd verkocht aan Salomon Blom, die er een zoutkeet, oftewel een zoutziederij, van maakte. Het doel van een zoutziederij was om met behulp van een grote zoutpan het ruwe zout, door middel van verhitting, te raffineren en zo geschikt te maken voor consumptie.

Volgens gemeenteverslagen werkten in 1853 drie arbeiders in de zoutziederij van Blom en werd in 1857 in Tiel nog een zoutziederij in bedrijf genomen. In elke ziederij werken dan twee knechten, die vier tot vijf gulden per week verdienen. In 1861 staat nog opgetekend dat ‘ze hoofdzakelijk werkzaam zijn om in de behoefte

dezer streken te voorzien'. En verder dat ze een 'tamelijk debiet' hadden. In de latere 19e eeuw komt er een nieuwe uitbater, G.J. Koels, die in 1896 een jaren durend conflict kreeg met de gemeente Tiel. Het Zoutkeetstraatje, tussen zijn zoutkeet en de pakhuizen met kantoren aan de andere kant, beschouwde hij als zijn eigendom en daarom had hij volgens zijn mening recht om er leidingen te leggen en het straatje met een hek af te sluiten. De gemeente zag het als openbare weg en de burgemeester liet het hek verwijderen. Met name tijdens de kermis, wanneer het Plein daartoe aan weerszijden met palen afgesloten was, moest men met een kar via het Zoutkeetstraatje richting Varkensmarkt of andersom richting Plein kunnen rijden.

Van de zoutkeet, met rokende schoorsteen, bestaat nog een Litho door P.A. Schipperus, uit 1885. Ook op oude ansichkaarten valt te zien dat de zoutkeet een markant beeld vormde van het oude Tiel en meer dan de moeite waard is om voor de uitstraling van de binnenstad te bewaren.

Peter Schipper

Vergaderingen 2022

Aanvang 19.30 uur.

Plaats: Kerkstraat 32.

Donderdag 3 februari.

Donderdag 3 maart.

Donderdag 7 april.

Donderdag 12 mei.

Donderdag 2 juni.

Donderdag 7 juli.

Agenda voor Waardevol Tiel 3 februari 2022.

Opening.

Notulen van donderdag 4 november 2021 (de notulen zijn te vinden in de uitgave van december 2021).

Mededelingen en stukken.

Vaststellen extra agendapunten.

Willemswaardgroep.

Archiefstukken.

Kappen bomen Schaepmanstraat.

Monumentenzaken.

Hoe verder met de vereniging.

Afspraken en actiepunten van de vorige vergaderingen.

Wat verder ter tafel komt.

Rondvraag.

Sluiting.